

MÍSTO, ÚLOHA, SLOŽENÍ A ZÁSADY ČINNOSTI OPERAČNÍHO TÝLU V SOUDOBÝCH OPERACÍCH

Uplatňování vědeckotechnického pokroku, který se v armádě projevuje zaváděním moderních bojových prostředků a techniky, vyvolalo některé změny v řízení soudobých operací a vedení bojové činnosti vojsk.

Tím vystaly před týlem mimořádně vysoké požadavky a kvalitativně nové podmínky pro organizaci týlového zabezpečení. Především jde o schopnost týlu, jeho svazků, útvarů a zařízení řešit potřeby týlového zabezpečení vojsk v soudobých podmínkách. Za tím účelem je týl na jednotlivých stupních vybaven potřebnými silami a prostředky s odpovídajícími technickými parametry, které umožňují řešit tyto úkoly ve stanovených lhůtách. Dalším požadavkem je stálá připravenost týlu. Mírová organizace a stav týlu zabezpečuje vojska při zahájení bojové činnosti a umožňuje jim přechod z mírové organizace na válečnou. Bojová pohotovost týlu musí odpovídat stupni bojové pohotovosti vojsk.

Operační týl, jeho místo, úloha a úkoly

Jedna z hlavních úloh při zabezpečování bojové činnosti vojsk připadá operačnímu týlu v rámci celkové struktury týlu ČSLA. To proto, že představuje spojovací článek mezi vojskovým týlem a týlem teritoria.

Operační týl v sobě zahrnuje orgány velení, týlové základny se zásobami, týlové svazky, útvary a zařízení frontu a armády určené k týlovému zabezpečení a obsluze vojsk. Činnost těchto týlových prvků při realizaci svých specifických úkolů naplňuje proces týlového zabezpečení. Operační týl navazuje na síly a prostředky týlu teritoria v podřízenosti vojenských okruhů a FMNO/HT — viz tabulku 1.

Úzká vazba operačního týlu na týl teritoria je patrná zvláště v období přechodu na válečný stav, kdy převážná část týlových svazků, útvarů a zařízení operačního týlu se vytváří a zabezpečuje péčí orgánů týlu teritoria (především týlu vojenských okruhů) včetně odpovědnosti za přesun do stanovených prostorů soustředění a jejich předání orgánům velení týlu frontu (armády).

Tabulka 1

Vojskový týl	Operační týl	Týl teritoria
Týlové útvary, jednotky a zařízení útvarů a svazků (čtz, rtz, prnz, zdrpr).	Základny se zásobami, týlové svazky, útvary a zařízení frontu a armády, útvary druhů vojsk a speciálních vojsk určené k týlovému zabezpečení (silb, želb, bpd PH, ab aj.).	Týl vojenských okruhů a hlavní týl — sklady týlového materiálu, — nemocnice, opravárenská a jiná stacionární zařízení, — týlové svazky, útvary a jednotky v podřízenosti okruhů a FMNO/HT.

Z toho vyplývá, že vytvořený operační týl realizuje převážnou část týlového zabezpečení všech vojsk polního sledu, je rozhodujícím článkem dopravně zásobovacího a léčebně odsunového systému ozbrojených sil.

Součástí operačního týlu je i týl frontového letectva organizovaný k zabezpečení speciálních i specifických potřeb svazků a útvarů letectva.

Nižší stupeň operačního týlu představuje **týl armády**, který zahrnuje několik desítek týlových svazků, útvarů a zařízení. Je plně pohyblivý, a proto schopný se včas přemísťovat za vojsky a zabezpečovat je. Tvoří tak spojovací článek mezi vojskovým týlem a týlem frontu.

Týl frontu je nejvyšším stupněm operačního týlu a také základním a rozhodujícím článkem týlu, zahrnuje v sobě několik set TSÚZ. Je schopen zabezpečovat veškerým materiálem (vyjma leteckého materiálu třídy 03) všechny druhy vojsk, speciálních vojsk a služeb frontu. Jeho vybavení a činnost je podmíněna i možnostmi a úrovní ekonomiky státu.

Z místa a úlohy operačního týlu vyplývají jeho hlavní úkoly na úseku týlového zabezpečení, především řešení otázek organizace týlu, uskutečňování včasného a nepřetržitého přísunu materiálových zásob vojskům, příprava a zabezpečení komunikací, obnova poškozené týlové techniky, zdravotnické, veterinární, letištní, finanční zabezpečení, ale také zabezpečení různých druhů odsunů, prodejn, výrobní činnosti, sběr kořisti, péče o zajatce, úklid bojiště a další úkoly spojené s obsluhou vojsk, které vyplývají z konkrétní situace.

Důležitou podmínkou úspěšné činnosti operačního týlu je dále jejich aktivní stranickopolitická práce uskutečňovaná širokým okruhem týlových orgánů, která směřuje především na podporu náročných týlových úkolů.

Složení operačního týlu

Složení a počet týlových svazků, útvarů a zařízení v operačních svazech závisí na jejich uskupení, bojové sestavě, určení, místě a úloze v operaci. Bude pravidlem, že při rozvíjení uskupení operačního týlu na směru hlavního úsilí vojsk bude převažovat množství sil a prostředků týlu, přičemž vedlejší směry budou zabezpečovány omezenými silami a prostředky v rozsahu potřeb reálného týlového zabezpečení vytvořených uskupení vojsk.

V souladu s předurčením a charakterem plnění úkolů může operační týl ve své sestavě zahrnovat:

- **frontové základny** (frontová týlová základna a její oddělení, frontová letecká základna, nemocniční základna),
- **frontové a armádní brigády materiálního zabezpečení,**
- **svazky a útvary vojenské dopravy** (automobilní, silniční, železniční, mostní),
- **zdravotnické útvary** (polní nemocnice, zdravotnické oddíly, zdravotnické autobusové prapory, hygienicko-epidemické oddíly, odřady posilových skupin specialistů aj.),
- **svazky, útvary a zařízení služby zásobování PHM, proviantní a výstrojní služby** (brigády potrubní dopravy, polní jatky, polní pekárny, polní prodejny, polní prádelny a polní sklady materiálu aj.),
- **veterinární útvary a zařízení** (veterinární oddíly),
- **útvary a zařízení letištního zabezpečení** (letištní prapory, letecké stavební prapory, odsunová rota letecké techniky, maskovací prapor aj.),
- **jiné specializované útvary a zařízení týlu,**
- **svazek obrany a ochrany týlu.**

Největší uskupení týlových svazků, útvarů a zařízení tvoří základny.

Frontová týlová základna (FTZ) působí jako svazek frontového týlu a je předurčena k udržování stanoveného množství zásob všech druhů materiálu a také zálohy některých druhů týlové techniky, k provádění oprav této techniky, výroby masa a chleba, praní prádla, odebírání, třídění a prověřování kořistního materiálu, organizaci odsunu nepotřebného materiálu aj.

Rozvinuje se na předurčených železničních úsecích nebo obnovovaných železničních směrech s využitím vykládacích stanic, v jejichž blízkosti se rozvíjejí frontové sklady materiálu.

FTZ je základním článkem frontového týlu, kterým prochází většina materiálových zásob pro postupné doplňování spotřeby bojujících vojsk. To představuje desetitisíce tun materiálu navážených z centrálních skladů a jiných zdrojů z NH a desítky vlaků denně, které je nutné vyložit. K zabezpečení těchto úkolů má odpovídající organizační strukturu, síly a prostředky (např. útvary, obsluhy, pro opravu týlové techniky, sběr kořisti, dále polní pekárny, prodejny, prádelny, jatky, sklady všech druhů materiálu a jiné).

V blízkosti vykládacích stanic a frontových skladů se určují vyčkávací prostory pro automobilní útvary před a po vyložení. Frontová týlová základna je schopna vyčlenit jako organický prvek a přiblížit za vojska zásoby rozvinutím svých oddělení (OFTZ) při využití příslušného železničního směru.

Přemísťování frontové týlové základny při rozvíjení úspěchu operace za operační stavou vojsk se uskutečňuje ke konci frontové operace na obnoveném železničním směru, co nejdříve k vojskům. Svinování a stejně tak rozvinování FTZ si vyžádá 3 až 4 dny. Prostor pro rozmístění FTZ představuje 2 až 3 tisíce km², pro OFTZ 300 až 400 km².

Činnost FTZ je řízena náčelníkem týlu — zástupcem velitele frontu, nebo prostřednictvím štábu týlu frontu. Náčelníci druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb plní úkoly odborného řízení svých speciálních útvarů a zařízení ve FTZ, jako je stanovení způsobů převzetí, skladování, evidence, výdeje zásob, výroba chleba a masa, vedení dokumentace, způsob oprav speciální techniky. Vydávají cestou velení FTZ poukazy a rozdělovníky na materiál atd. Úzce spolupracují se štábem týlu frontu.

Nemocniční základna (NZ) je tvořena polními nemocnicemi různého počtu, typu a určením (profilu), jako jsou chirurgická polní pohyblivá nemocnice (CHPPN), nemocnice pro lehce raněné (NLR), vnitřní polní pohyblivá nemocnice (VPPN), neurologická

(NPPN), infekční (IPPN) aj. V jedné NZ se řádově rozvíjí několik desítek polních nemocnic a dalších zdravotnických útvarů a zařízení. Řízení a zabezpečení chodu NZ zajišťuje velitelství nemocniční základny, které je schopno vyčlenit celkem 2 až 3 oddělení NZ o celkové kapacitě 10 až 15 tisíc lôžek. NZ se rozvíjí zpravidla na směru za každou armádou prvního sledu vždy na vzdálenost, která zabezpečí minimálně jeden koloběh odsunovými prostředky denně a tak doba odsunů z etap odborné lékařské pomoci nebude převyšovat 6 hodin.

Frontové (armádní) brigády materiálního zabezpečení jsou týlovými svazky nového typu, vysoce pohyblivé, určené k příjmu, skladování, kompletaci a udržování stanoveného množství zásob munice, PHM, proviantu, ženiijního, chemického, spojovacího, automobilního, tankového, výstrojního a dalšího nomenklaturního materiálu, k zabezpečení jeho přísunu k vojskům, k hromadnému doplňování PHM pásové a kolové techniky, uskutečňování oprav týlové techniky a k plnění ostatních úkolů materiálního zabezpečení vojsk.

Ke své činnosti má v organizaci speciální útvary, jako:

- automobilní (cisternové) prapory,
- polní prodejny,
- polní pekárny,
- sklady materiálu,
- jednotky obsluhy a oprav týlové techniky, hromadného doplňování PHM aj.

Armádní brigáda materiálního zabezpečení se přesunuje na zádi operační sestavy armády a přemísťuje se tak, aby rameno přísunu od praporů materiálního zabezpečení divizí prvního sledu zabezpečovalo možnosti denního přísunu. Frontová brigáda materiálního zabezpečení se obdobným způsobem přemísťuje na směru té armády (abmz), kterou zabezpečuje. Každá brigáda materiálního zabezpečení může také vyčlenit část sil a prostředků pro zabezpečení vojsk (svazků) na druhém (odlehlejší) směru.

Ostatní speciální svazky a útvary týlu, které nevstupují do uskupení (kolektorů) týlových svazků, útvarů a zařízení jako silniční, mostní, železniční, automobilní, potrubní dopravy a jiné týlové svazky a útvary, plní úkoly v celém pásmu frontu (armády) podle svého předurčení.

Časté a rychlé změny situace, které se projevují i ve změnách zabezpečení vojsk, a stále nebezpečí náhlého vyřazení některých týlových svazků, útvarů a zařízení zvýšily úlohu záloh sil, materiálu a ostatních prostředků týlu.

Ty se tvoří pro plnění nenadálých úkolů v zabezpečení vojsk, posílení týlu podřízených svazků (svazků) v průběhu operace atd. Zálohy mohou být materiální, silniční, automobilní, zdravotnické, potrubní a jiné. Do nich se vyčleňují nejpohyblivější síly a prostředky, které jsou schopny se rychle přesunout do určeného prostoru a zahájit činnost podle stanovených úkolů a situace.

Organizace operačního týlu, jeho rozvíjení a přemísťování

Organizace operačního týlu se vytváří v souladu s rozhodnutím velitele k vedení bojové činnosti a konkrétní situaci.

Organizace operačního týlu zahrnuje přípravu, rozvíjení a přemísťování frontových základů, frontových (armádních) brigád materiálního zabezpečení, železničních, silničních, automobilních, potrubních svazků a útvarů, zdravotnických a jiných týlových zařízení k všestrannému zabezpečení vojsk a rovněž opatření k ochraně a obraně týlových objektů proti ZHN. Správná organizace operačního týlu vytváří podmínky pro včasnou realizaci přijatého dopravně zásobovacího a léčebně odsunového systému a dosažení pevného velení týlu.

Rozmístování sil a prostředků operačního týlu v soudobých obranných operacích bude vycházet především ze zásady zabezpečovat vojska prvního sledu, vytvářené zálohy a druhé sledy, ale také z potřeby zabezpečovat všechna ostatní vojska. Dále bude vycházet ze zámyslu velitele pro obrannou operaci a respektovat učenění operační sestavy, jejímž je prvkem. Vytvořená uskupení prvků týlu musí být spolehlivě propojena prostředky velení a spojení a také sítí komunikací. Prvním požadavkem pro práci týlu je jeho včasné doplnění a rozvinutí. Zkušenosti z operačních cvičení ukazují na potřebu mít procento naplněnosti vojskového týlu a dobu jeho pohotovosti stejnou jako zabezpečované útvary a svazky, aby na příslušný signál následoval vojska a řešil jejich zabezpečení. Na stupni operačního týlu vzniká požadavek mít týl armády i frontu poměrně na vysokých procentech plánovaného stavu, což vždy nemusí být prakticky realizovatelné, a bude proto nutné TSÚZ frontu z převážné míry mobilizovat. Do té doby nebude proto možné plně rozvinout polní léčebně odsunový a dopravně zásobovací systém. Proto se jeví účelné organizovat u některých vybraných TSÚZ doplnění již v době zvýšeného nebezpečí na příslušný signál. Tím lze zkrátit lhůty pro organizování jednotlivých uskupení TSÚZ a především pro vývoz a soustřeďování materiálových normativů.

Prvořadou pozornost je nutné věnovat především vytvoření těch TSÚZ, která bezprostředně zabezpečují bojovou činnost vojsk plnících hlavní úkoly. Dále náročnou otázkou se jeví soustřeďování TSÚZ k vytváření odpovídajících „kolektorů“ a při zaujímání místa v operační sestavě. Současné možné způsoby zahájení války si vynucují nutnost řešení zaujímání prostorů TSÚZ v operační sestavě i bez předchozího jejich soustřeďování.

Operační týl se rozvíjí k zabezpečení vojsk v operacích v týlovém pásmu frontu (armády), které se určuje s cílem stanovení odpovědnosti za udržení pořádku a organizovanosti v týlu vojsk.

Při určování frontového (armádního) týlového pásma se berou v úvahu požadavky na rozmístění a zabezpečení činnosti TSÚZ, na organizaci komplexního využití různých druhů dopravy a komunikací při přísunu i odsunu a rovněž na manévry silami a prostředky týlu ve složité situaci — viz **obr. 1**.

Týlové pásmo frontu (armády) zahrnuje území se železničními, automobilními i vodními komunikacemi, letišti, potrubními, spojovacími linkami a množstvím místních zdrojů, nejrůznějších prostředků, zařízení aj. Nejsložitější situace pro operační týl vzniká v počátečním období války při vedení obranné operace, kdy týlové pásmo frontu (armády) je stanoveno na území vlastního státu a působí v něm všechny orgány a organizace rozmístěné na teritoriu. Proto řada úkolů musí být splánována předem v příslušných dokumentech a průběžně upřesňována součinností jednáním v jednotlivých otázkách odpovědnými orgány. Přitom je nutné respektovat prioritu v zabezpečení vojsk polního sledu velení.



Zaváděním nových moderních bojových prostředků a zbraňových systémů dochází ke kvalitativním změnám druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb a dochází i k zásadním změnám ve vedení soudobých operací. Tyto skutečnosti ztěžují i rozšiřují práci týlu v jednotlivých oblastech týlového zabezpečení. Proto je také vybaven soudobým potřebám odpovídajícími silami a prostředky. Složitost týlového zabezpečení je však dána i tím, že se na něm podílí velký počet řídicích i výkonných orgánů. K sladěním jejich činnosti je proto nutná nepřetržitá, těsná součinnost zainteresovaných orgánů a vytváření potřebných podmínek pro jejich práci velitelů a štábů všech stupňů.

